

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתכד

ערב שבת-קודש
פרשת בהר-בחוקותי
כ"ג באייר ה'תש"ע

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ג באייר ה'תשע"ט – א' בסיון ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ג באייר	הלי עבודת כוכבים וחקותיהם.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי ערכין וחרמין פרק ה.	מל"ת י. מז. ס. ו. ה. ב. ג. ד. טו. מ"ע קפו. מל"ת כג. כד.
ש"ק	כ"ד באייר	פרק ד-ו.	פרק ו.	מל"ת טז. יז. יח. יט. כ. כא. כו. כח. כז. כט. יד. ט. ז.
א'	כ"ה באייר	פרק ז-ט.	פרק ז.	מל"ת יא. יב. יג. מ"ע קפה. מל"ת כה. כב. מח. נ. נא. ל. לג. לא. לב.
ב'	כ"ו באייר	פרק י-יב.	פרק ח.	מל"ת לה. לח. לו. לז. לד. מג. מד. מ. לט. מא. מה. קעא.
ג'	כ"ז באייר	הלי תשובה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	תהי ידך וגוי. ספר זרעים והוא ספר שביעי.. הלי כלאים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע עג.
ד'	כ"ח באייר	פרק ד-ו.	פרק ב.	מ"ע עג.
ה'	כ"ט באייר	פרק ז-ט.	פרק ג.	מ"ע עג.
ו'	א' בסיון	פרק י"ד. מה אהבתי וגוי. ספר אהבה והוא ספר שני.. הלי ק"ש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ד.	מ"ע עג. י.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', כ"ג באייר	3:31	4:30	4:55	5:57	9:12	12:38	1:11	7:25.0	7:51
ש"ק, כ"ד באייר	3:30	4:29	4:54	5:56	9:11	12:37	1:11	7:25.7	7:52
א', כ"ה באייר	3:28	4:28	4:53	5:56	9:11	12:37	1:11	7:26.4	7:53
ב', כ"ו באייר	3:27	4:27	4:52	5:55	9:10	12:37	1:11	7:27.1	7:53
ג', כ"ז באייר	3:26	4:26	4:51	5:54	9:10	12:37	1:12	7:27.8	7:54
ד', כ"ח באייר	3:24	4:25	4:50	5:53	9:10	12:37	1:12	7:28.5	7:55
ה', כ"ט באייר	3:23	4:24	4:49	5:53	9:09	12:37	1:12	7:29.2	7:56
ו', א' בסיון	3:21	4:23	4:48	5:52	9:09	12:37	1:12	7:29.9	7:56

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
בהר - בחוקותי	6:48	8:04	7:03	8:06	6:56	8:07	7:04	8:05
במדבר	6:53	8:09	7:08	8:12	7:01	8:13	7:09	8:11

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

להיות למעלה מהעולם על-ידי ההתעסקות בענייני העולם

במה התייחדה מצוות השמיטה, שממנה למדים על שאר כל מצוות התורה, ולמה צריך ציווי המתיר את העבודה במשך שש השנים? • שני אופנים בעבודת האדם: היכולת להתעלות ולהינתק מענייני ארץ וגשמיות, ותכלית עבודתו - בירור העולם על-ידי המשכת האלוקות שלמעלה מהטבע • כיצד נרמזים שני האופנים האלה בפרשות המהוות הכנה למתן תורה? • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

וביותר יוקשה: מצווה שממנה למדים על כל המצוות - היתה צריכה להיות מצווה כללית, ומדוע נבחרה מצוות שמיטה, שלכאורה היא מצווה פרטית, ויש בה כמה וכמה הגבלות: נוהגת רק בזמן שהיובל נוהג; ואפילו לדעות שנוהגת גם בזמן הזה - הרי זה לדעת רוב הפוסקים רק מדרבנן⁵. זוהי הגבלה בזמן. ויש בה גם הגבלה במקום: בארץ-ישראל דוקא ולא בחוץ-לארץ⁶.

ולכן בהכרח לומר, שמצוות שמיטה היא מצווה כללית במובן ידוע, כפי שיתבאר לקמן.

ב. בהמשך הכתוב נאמר⁷: "שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך גו". ולכאורה, למה הוצרך הכתוב לומר זאת - כיון שאין זה ציווי אלא עניין של רשות, מהיכי תיתי שיהיה אסור, שהוצרך לומר "שש שנים גו"?

א. בהתחלת¹ הסדרה נאמר²: "וידבר הוי' אל משה בהר סיני גו' ושבתה הארץ שבת להוי'". ומפרש רש"י בשם תורת-כהנים³: "מה עניין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצוות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני".

וצריך להבין: מדוע הלימוד "בהר סיני" הוא במצוות שמיטה דווקא, הרי הלימוד היה יכול להיכתב במצווה אחרת (שבה נמנים הפרטים), ומאותה מצווה היינו למדים על כל המצוות שכל דקדוקיהן נאמרו מסיני?

בפשטות יש לומר: כיון שמצוות שמיטה נאמרה בכללות בפרשת משפטים (לאחר מתן תורה) - "והשביעית תשמטנה ונטשתה"⁴, ובפרשת בהר חוזרת ונשנית בדרך פרט. אבל אין זה מספיק, כי ישנם עוד מצוות שנאמרו בפרשת משפטים.

(5) ירושלמי בפ' השולח. הובא ברש"י ובתוס' גיטין לו, א. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ט (לפי' הבי' יו"ד טשל"א בתחלתו - וראה כס"מ שם פ"ט ה"ב). טויו"ד שם. חינוך מצוה פד.

(6) קידושין לו, ב. רמב"ם שם פ"ד הכ"ה. טור וחינוך שם.

(7) כה, ג.

(1) מכאן עד סו"ח - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 273 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(2) ר"פ בהר.

(3) עה"פ.

(4) כג, יא.

ד. שני עניינים אלו תלויים זה בזה: כדי שתהיה התנועה להעמיד עצמו למעלה מהעולם, "ושבתה הארץ שבת להוי", היה הווה ויהיה כאחד¹¹, למעלה משם אלקים בגימטריה "הטבע" - הרי זה על-ידי העסק בענייני העולם על-פי תורה.

וזהו האופן הראשון, ש"ש שנים תזרע שדך גו"¹² - שהפירוש "תזרע שדך גו" הוא, שבשדה נזר הוא בכל העניינים על-פי שולחן ערוך, כמו כלאים וכו' -

הוא הכנה ל"ובשנה השביעית".
האופן השני: בכדי שיוכל להיות הברור בענייני העולם, הרי זה דווקא על-ידי זה שמזמן לזמן מעמיד את עצמו בעבודתו למעלה לגמרי מהעולם. ואז, גם כשבא אל העולם, הרי לא זו בלבד שאינו נגרר ("ער ווערט ניט אריינגעשלעפט") בתוכו, אלא אדרבה - הוא עושה מהעולם גופא כלי לאלקות.

וכמו שכתוב בקונטרס עץ החיים¹², שכדי לאחוז במדריגת "יחודא תתאה" כרבעי, צריך להיות ההרגש, בכללות על כל פנים, של "יחודא עילאה".
וזהו האופן השני: "תזרע שדך גו" הוא התכלית, אבל אי אפשר שיהיה ברור העולם, אלא כאשר ישנה גם תנועת ההפשטה מהעולם.

ה. באופן כזה מצינו גם בעניין השבת וששת ימי החול.

בששת ימי השבוע ישנה עבודת הברורים, "ששת ימים תעבוד"¹³, אבל בשבת - בורר אסור. ולכן נאמר בנוגע לשבת "ויכל אלקים"¹⁴ - שמסתיימים ההעלמות דשם אלקים, ומאיר שם הוי' שלמעלה מהטבע¹⁵.
ושני עניינים אלו של שבת וחול תלויים, כאמור, זה בזה.

11 זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. תניא שעהיה"א פ"ז (פכ, א).

12 פ"ז ואילך.

13 יתרו כ, ט. וראה לקו"ש ח"א ע' 189 הערה 8. לעיל ע' 117 הערה 7. וש"נ.

14 בראשית ב, ב. וראה לקו"ת פרשתנו (בהר) מב, ג. ובכ"מ.

15 ראה לקו"ש ח"א ע' 270.

ובהכרח לומר, שגם "שש שנים תזרע שדך גו" נכלל בעניין מצוות שמיטה. המצווה היא לא רק "ובשנה השביעית שבת שבתון"⁸, אלא גם "שש שנים תזרע גו" הוא חלק מהמצווה.
עניין זה הוא בשני אופנים:

(א) זהו הכנה למצוות שמיטה: בכדי שיוכלו לקיים "ובשנה השביעית שבת שבתון" - הרי זה על-ידי ההכנה של "שש שנים תזרע גו".

(ב) זהו התכלית של מצוות שמיטה: תכלית כוונת ה"שבתון" שבשנה השביעית היא - בכדי שלאחרי זה יהיה "שש שנים תזרע גו".

ג. עניין השמיטה כפשוטו הוא, שבשנה השביעית צריך להיות שבתון לארץ - "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור וגו'". בשנה השביעית צריך להיות "שבתון" בכל עניני מלאכות הארץ שמהם עושים לחם וכו' שעליו יחיה האדם.

"וכי תאמרו מה נאכל" - על כך עונה התורה: "וצויתי את ברכתי גו' ועשת את התבואה לשלש השנים"⁹.

תוכן עניין מצוות שמיטה הוא: תובעים מיהודי שאחת לשבע שנים ייפרד מכל העניינים הארציים, הצרכים הארציים, שלא יהיה לו עסק עם מלאכות הארץ הקשורות עם הלחם שעליו יחיה האדם, ויסמוך לגמרי על הקב"ה, שיתן לו פרנסתו למעלה מהטבע.

אין זה סדר עבור כל הזמנים. רוב הזמן - בכמות - צריך יהודי להתעסק עם עניני העולם, בשביל עבודת הברורים. והרי זהו עניין התהוות העולם על-ידי שם "אלקים", בגימטריה "הטבע"¹⁰, בכדי שהאדם יעסוק על-פי תורה בענייני הטבע, ועל-ידי זה יברר ויזכך את עניני הטבע.

אבל בזמנים מסויימים תובעים מיהודי ש"יצא" מן העולם. הגם שצריך לבררו, הנה בזמן מן הזמנים צריכה להיות התנועה להעמיד את עצמו למעלה מן העולם.

8 שם, ד.

9 שם, כ"בא.

10 פרדס ש"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו (ד"ה והמרגיל - קבא, ב). של"ה פ"ט, א. א. קפט, א. ועוד. תניא שעהיה"א רפ"ו. ובכ"מ.

דחול" גופא מחדירים את אור הוי' שלמעלה מהעולמות לגמרי¹⁸.

ח. על-פי זה יובן גם כן מדוע מצוות שמיטה היא מצווה כללית: זהו התוכן של כל המצוות, אלא שבמצוות שמיטה הרי זה בגילוי.

אדמו"ר הזקן מבאר בתניא¹⁹ ש"עסק התורה ומצוות והתפילה הוא גם כן עניין מסירת נפש ממש כמו בצאתה מן הגוף כו' שאינה מהרהרת בצרכי הגוף אלא מחשבתה מיוחדת ומלוכשת באותיות התורה והתפילה", כלומר, שבשעת עסק התורה

1. באמת יש מעלה בשמיטה על שבת: שבת - אסור ב"עובדין דחול", ואז עומד האדם למעלה מהעולם, ואין לו קשר עמו. מה שאין כן בשמיטה - מותר לעשות שאר עניני "עובדין דחול", והיינו, שנמצא בתוך העולם, ואף-על-פי-כן "ושבתה הארץ שבת להוי'": לא עבודת הבירורים שבשם אלקים, אלא "שבת להוי'" שלמעלה מהעולם, אף שנמצא בתוך העולם.

בעולם גופא - ממשיך הוא את שם הוי' שלמעלה מהעולם לגמרי.

וזהו על דרך הפירוש על-פי תורת הבעל שם

תובעים מיהודי שאחת לשבע שנים ייפרד מכל העניינים הארציים, שלא יהיה לו עסק עם מלאכות הארץ... ויסמוך לגמרי על הקב"ה

ומצוות והתפילה צריך להיות ההרגש כאילו הוא עומד כבר לאחר יציאת הנפש מהגוף, "אליך הוי' נפשי אשא"²⁰.

לאיך גיסא, תובעים ממנו שכל מצווה יקיים כתיקונה, עם הגבלותיה בזמן ומקום, ועם כל הדקדוקים שבכל מצווה, שהם הם הגבלות העולם.

כלומר, שעניין המצוות הוא: יש לקחת את התנועה של מסירת נפש, הפשטה מגוף וגשמיות, ובתנועה זו גופא לקיים את המצווה בכל פרטיה ודקדוקיה; המשכת בלי-גבול בגבול.

אלא שבסתם מצוות עניין זה הוא בהעלם, ונרגש רק באופן קיום המצוות. אבל בשמיטה עניין זה הוא בגלוי, ונרגש במצווה עצמה.

* * *

ט. דובר לעיל במאמר²¹ בעניין קריאת פרשת

טוב: "ושבתה הארץ" - שביטה וביטול בארץ¹⁶; מחדירים שביטה בעניינים הארציים גופא.

1. ובזה יובן גם כן מה שכתוב בפירוש רש"י על הפסוק "שבת להוי'": "לשם ה' כשם שנאמר בשבת בראשית"¹⁷.

לכאורה, מה מחדש כאן רש"י? - אבל לפי האמור לעיל מובן: כיון שבשמיטה מותר לו לעשות "עובדין דחול", להתעסק עם העולם - היה מקום לחשוב שאיסור החרישה והזריעה בשמיטה אינו עניין של "הוי'" שלמעלה מהעולם, אלא עניין של עבודת הבירורים, ועל דרך המצוות של "שש שנים תזרע גו'", שעניינם בירור בעולם גופא, לא למעלה מהעולם;

על כך אומר רש"י, שזהו עניין של "לשם הוי' כשם שנאמר בשבת בראשית". זהו עניין של שביטת הארץ שממנה תצא לחם, עיקר חיות האדם; וזוהי הפשטה מהעולם, כשם שהוא בשבת בראשית. ואילו ההיתר לעשות "עובדין דחול" אחרים - הרי זו מעלה נוספת, והיא - שב"עובדין דחול"

18 ראה גם לקו"ש ח"א ע' 108.

19 פמ"א (נח, א).

20 תהלים כה, א. פו, ד. וראה ב"מ"מ, הגהות והערות

קצרות" לתניא שם (ע' רעג).

21 בתחלתו (לעיל ע' 300).

16 ראה תולדות יעקב יוסף ר"פ בהר.

17 ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 108 ואילך.

דווקא ודאף שבפשטות הטעם הוא כיון שפרשת במדבר באה לאחרי פרשת בחוקותי - הרי כל עניין יש לו תוכן בפנימיות, ולכן בהכרח לומר שגם פרשת במדבר יש לה שייכות למתן-תורה²⁷ - על-פי הידוע²⁸ הטעם שהתורה ניתנה במדבר, שההכנה לגילוי מתן תורה היא על-ידי עניין המדבר, שהוא עניין ההפקרות והביטול, מסירות-נפש. ועל דרך משל מעניין הצמיחה, שתחלה צריך להיות ריקבון הגרעין, ורק לאחרי זה יכולה להיות הצמיחה.

וזהו סדר הפרשיות - תחלה פרשת בחוקותי, ולאחרי זה פרשת במדבר: פרשת בחוקותי - ענינה בירור המידות של נפש הבהמית (בדוגמת עניין ספירת העומר), שביור זה נעשה על-ידי טעם ודעת, דהיינו שהאדם הוא עדיין בכחינת מציאות; ולאחרי זה באה פרשת במדבר - ביטול ומסירת נפש שלמעלה מטעם ודעת, הביטול האמיתי שהוא הכנה למתן תורה²⁹, שעל-ידי זה הולכים לקבל את התורה בשמחה ובפנימיות על כל השנה כולה.

(קטעים מהתועדות ש"פ בהר-בחוקותי, מבה"ח סיוון, ה'תשח". תורת מנחם כרך כב עמ' 307-311, 314-315)

בחוקותי קודם עצרת²², ולאחריה קורין פרשת במדבר, כדי להפסיק בין התוכחה למתן-תורה²³. ויש לומר בכיבור הסדר בקריאת ב' פרשיות אלו:

בנוגע לפרשת בחוקותי - מבואר בליקוטי-תורה²⁴ בארוכה, שכל עניני התוכחה "לפי האמת אינם רק ברכות". העניינים של היפך הברכה - הם רק בנוגע לנפש הבהמית ויצר הרע, אבל בנוגע לנפש האלקית - הרי הם עניני ברכות.

ותוכן העניין כזה - שעל-ידי בירור המידות של נפש הבהמית ודחיית היצר-הרע נעשית תוספת עליה בנפש האלוקית. וכמו שנתבאר במאמר²¹ בענין "קוממיות"²⁵, ב' קוממות²⁶, שעל-ידי בירור נפש הבהמית ישנם ב' הקוממות: קומת נפש הבהמית עצמה, והעלייה שנעשית על-ידי זה בקומת נפש האלוקית.

ולכן קורין פרשה זו קודם מתן-תורה, כיון שענין ה"קוממיות" הוא הכנה למתן תורה, כמו שנתבאר במאמר²¹ שבשביל העניין של מתן תורה צריך שיהיה ב' הקוממות.

והטעם שמפסיקים ביניהם בפרשת במדבר

27 ראה גם לקו"ש חכ"ח ע' 22. וש"נ.

28 ראה עירובין נד, א. נדרים נה, סע"א. במדבר פ"א, ז. ועוד.

29 כמדומה שאמר שב' ענינים אלו (פ' בחוקותי ופ' במדבר) הם ע"ד ב' ההכנות דספירת העומר והקדמת נעשה לנשמע (המור"ל).

22 מגילה לא, ב.

23 ראה תוס' שם בסוף העמוד.

24 פרשתנו (בחוקותי) מח, סע"א ואילך.

25 פרשתנו (בחוקותי) כו, יג.

26 ראה ב"ב עה, א ובחרא"ג מהרש"א שם.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: ש"ח 177 (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: ש"ח 88 (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

גאולה בשובה ובנחת

יתקיים מיד "ושבתה הארץ שבת לה"

הכניסה לארץ בגאולה העתידה לא תהיה באופן של כיבוש ומלחמה, כבכניסה לארץ בפעם הראשונה, שבע שכבשו ושבע שחלקו - אלא מתוך מנוחה, "בשובה ונחת", ותיכף ומיד. ונוסף לזה, לא יצטרכו לעבודה ד"שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך" - שהרי "עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת", אשר עם היותם "גלוסקאות וכלי מילת" ישיצאו מ"הארץ" (לא מהשמים), מכל מקום, לא יהיה צורך בפעולה טבעית כדי להשיגם, מכיוון שארץ-ישראל תוציאם בדרך נס, כך שלא יהיה צורך להמתין משך זמן...

ועל-פי זה, בכניסה לארץ בגאולה העתידה - מכיוון שלא יצטרכו להמתין לכיבוש וחלוקה, ולשש שנים של עבודה בשדה ובכרם - הרי תיכף ומיד "ושבתה הארץ שבת לה" כפשוטו; ורק לאחרי זה, מכיוון שצריך להיות דירה בתחתונים דווקא, יהיה גם "שש שנים תזרע שדך" - באופן ד"ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם".

וגם עניין זה שייך במיוחד לרשב"י, בעל ההילולא דל"ג בעומר - על-פי המסופר בחז"ל שרשב"י היה "מלומד בניסים" (שלכן שלחוהו לרומי כו'), ועד כדי כך, שאצל רשב"י לא היה עניין של חורבן וגלות (כפתגם אדמו"ר הזקן), ועוד ועיקר, כאמור, ש"בהאי חיבורא דילך . . יפקון ביה מן גלותא ברחמים", שאז יהיה "כי תבואו אל הארץ גו' ושבתה הארץ שבת לה" - כפשוטו ממש.

(משיחת שבת פרשת אמור, ערב ל"ג בעומר, ה'תשמ"ז - התוועדות תשמ"ז, כרך ג, עמ' 279, 275 - בלתי מוגה)

אפשר לפעול הגאולה על-ידי 'אנחה פנימית'

סיום הספר וההכרזה "חזק חזק ונתחזק" - יוסיף חיזוק לכל אחד ואחד להתחיל באופן חדש לגמרי - באופן ד"בחוקותי תלכו" - שיעורים חדשים בתורה (נוסף לחיזוק השיעורים הקיימים והקבועים עד עתה), כולל - שיעורים ברבים, בנגלה דתורה ובפנימיות התורה, כולל - חיזוק בקיום מנהג ישראל ללמוד פרקי-אבות בשבתות אלו...

ועוד ועיקר - שכבר ישלימו את הפעולות האחרונות, השיריים דמעשינו ועבודתינו בצחצוח הכפתורים, לאחרי הריבוי הכי גדול שהיה עד עתה, וכנ"ל הפסק-דין שכבר כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, "תלוי" גם מלשון שישנו כבר מן המוכן ו"תלוי" כבר באוויר שטח זה, וצריך רק להורידו בפועל - שזה יכול כל אחד ואחד לעשות ברגע קטן ובאיזה מקום ומעמד ומצב שיהיה - גם בשעת ההתוועדות עתה - על-ידי זה שיתבונן לרגע באופן שזה יעורר אצלו אנחה פנימית, שעל זה ישנו הפסק-דין ועדות כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (וכמה גדולי ישראל, הרגצ'ובי וכו') - שאנחה יהודית היא תשובה שלימה, והבטיחה תורה: א) ישראל עושין תשובה - ב) ומיד הן נגאלין.

וזה מביא התשובה - וכנ"ל אין הדבר תלוי אלא בתשובה - של הקב"ה כביכול, שגלו לאדם שכינה עמהם, כפסק-דין הרשב"י - ושב ה' אלקיך את שכותך, ואתם תלוקטו לאחד אחד בני-ישראל, והולכים כולם יחד לארץ-הקודש, בירושלים עיר-הקודש, בבית-המקדש השלישי, תיכף ומיד ממש.

(משיחת שבת פרשת בחוקותי, כ"ב באייר ה'תשמ"ט - התוועדות ה'תשמ"ט, כרך ג, עמ' 192)

באתי לגני...

הרבי מעלה על נס את חשיבות עבודת החינוך, ודווקא עם הגיל הרך ביותר • מעודד לבחור גננות כמקצוע, ומעורר את הגננות על האחריות הגדולה שבידן בהחדרת קדושה ומנהגי ישראל בדרך הנחקקת ביותר • מענה הרבי לקהילת אנ"ש שביקשה להקים 'חדר' שאינו מתאים לשאר הילדים • ומה אמר הרבי על הקמת עוד גן בחולון

מסר מיוחד זה נכתב לילדים ששיגרו ציורים ופדיון נפש לרבי (ציילומו בספר 'שליחות חיי', תש"ס, עמ' 174). הרבי מתייחס לכך בפתח המכתב:

קיבלתי בשמחה את הציורים שלכם עם מכתב המורה והגננת שלכם מרת רחל שתחי' זמיר.

לגן השפעה

אף בדברים הבסיסיים ביותר

בי"ט טבת תשט"ו (אגרות קודש כרך יו"ד עמ' רמב) כותב הרבי לאחד ממנהלי מוסדות חב"ד:

לאחרי שתיקתו הארוכה נתקבל מכתבו מב' טבת. ונהייתי ממה שכותב דגם הם רואים שיש יכולת ואפשר להגדיל הישיבה וענייניה ביותר וביותר. ובפרט נהייתי ממה שכתב אודות פתיחת הגן ילדים שגודל העניין בזה אין לשער, וכידוע גם במאמרי רז"ל בענין הבל תינוקות של בית רבן.

ובפרט שבימינו אלה הנה גם לימוד האותיות והנקודות, ובהנהגות ביראת שמים - על מוסד חינוך לעשותם, כי לא תמיד יש לסמוך על ההורים, שהתעסקו בהנ"ל בזמן הש"ס ואפילו בזמן השולחן-ערוך ונושאי-כליו. ומה שכתב שיש מעצורים וכו' - הנה לפלא שכל מעצור עושה עליו רושם גדול כל כך, אף שגם בעיני בשר רואים אז די שווערע איז מען

להגן על השתיל ממוזיקים

הגב' רחל זמיר שימשה למעשה אחת הפעילות הגדולות בתחום החינוך בגיל הרך בארץ הקודש. במכתבו של הרבי מערב ט"ו בשבט תשכ"ה, הפונה "לילדים היקרים שי", הוא כותב:

ובכל ילד וילדה ראה [=כב' קדושת אדמו"ר מוהרי"צ] שתיל העתיד לגדול ולהיות עץ פרי הדר נושא פירות טובים ונחמדים. אמנם, דבר זה תלוי ברצונם ועבודתם של הילד והילדה, והמשל לזה הוא האילן. כשנוטעים גרעין או שתיל רך, צריך לשמור עליו מעשבים רעים וכל מיני מוזיקים ולהספיק [=לספק] לו מים וכולי, עד אשר יגדל ויהיה לאילן נושא פירות טובים.

והוא הדבר בכל ילד וילדה, אשר אמר השם יתברך על-ידי נביאו שהם "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר". והנה הבורא יתברך נטע בתוכם נשמה קדושה, חלק אלוקה ממעל ממש, ועליכם לשמור "גרעין" אלוקי מעשבים רעים ומוזיקים, זאת אומרת מחברים בלתי הגונים, ולהספיק לו מים חיים ואין מים אלא תורה, תורת חיים ומצוותיה שחיים הם לעושיהם. ואזי ייתן ויחזור וייתן לכם השם יתברך ברכתו שתצליחו להיות "אילנות" נושאי פירות טובים ומשובחים, לשמחת הורכים ומורכים ולגאון ולתפארת עמנו, עם בני-ישראל.

גם להוסיף על זה, ובפרט שההשגחה העליונה העמידתה בתפקיד נעלה ואחריותי [=בעל אחריות] כהאמור, הוא החינוך יהודי מסורתי.

חסיד מעמיד עצמו בסכנה כדי להציל אחרים

בשנת תש"י התעוררה התלבטות בקרב אנ"ש במונטריאול בקשר להקמת גן ילדים או 'חדר'. ככל הנראה עמדה אז על הפרק שאלת הצטרפותם של ילדים ממשפחות שלא מאנ"ש, אשר הוריהם עדיין לא חפצו ב'חדר', אך ניאותו להכניס את ילדיהם לגן של חב"ד. השאלה היתה אם למענם יש לוותר על אופי של 'חדר'.

הרבי פסק לחיוב. הוא הורה שבשעות שאחרי הגן יפתח 'חדר' למעוניינים, אך העיקר שגם הילדים שהוריהם עדיין לא מוכנים ללימודי 'חדר' בלבד ילמדו בגן.

הנה הדברים מפי כתבם (ג' מנחם אב ה'שי"ת - אגרות קודש כרך ג' עמ' שנו):

בנוגע לשאלת גן הילדים, דיברתי פה בארוכה עם אחורי מאנטרעאל ובטח מסרו הדברים כמו שהם. וקוטב הדברים, אשר בזה מחולקים ליובאוויטש ואונגארן, שהאחרונים אחזו בשיטת ההתבדלות וליובאוויטש לא כן עמם. פשיטא אשר אין פירוש הנהגה זו חיבור בכל הענינים, אבל כללות התנועה היא, מיטעמען יענעם מיט זיך [=לקחת את הזולת עמו יחד], אף שעל-ידי זה מוכרח הוא ללכת לאטו. ומה שנבדלו מים העליונים מן מים התחתונים נקרא מחלוקת, ואי אפשר לכתוב אז כי טוב. ויעויין בלשון רז"ל (ב"ר פ"ד ו'): מחלוקת שהיא לתקונו של עולם ולישובו (התורה מעידה שהיא לתקוני של עולם)]] ובכל זה אין בה כי טוב.

וידוע הכלל דניחא ליה לחבר ליעבד אסורא זוטא כדי להציל מאיסורא רבה (עירובין לב: ובתוס' שם. שד"ח כללים ו, כ"ו). ופירוש לשון חסיד - שמעמיד עצמו בסכנה כדי להציל חברו. והרבה יש להאריך בזה. ואמרתיה להם שאחרי שעות הגן ילדים יקבעו חדר וכיוצא בזה.

וכן יעשו שאר הענינים שאפשר לעשות מבלי להכריח את ילדי קאנאדא.

שוין איבערגעקומען [= שאת הקשיים הגדולים כבר הצליחו לעבור].

"טוב שתבחרי להיות גנת"

בי"א סיון תשי"ז (אגרות קודש כרך טו ע' קצא) כותב הרבי לצעירה:

במענה על מכתבך ממוצאי שבת קודש בו את כותבת אודות שאיפותייך בהנוגע להסתדרותך בעתיד, ושואלת במה תבחר. ולדעתי טוב שתבחרי להיות גנת, שבתקופתנו גם זכות הרבים במקצוע זה, חינוך בני-ישראל בדרך התורה והמסורה, וכשתכני את עצמך בחפץ למקצוע זה בודאי תצליחי, וכדאי להקדיש לזה כל הזמן הדרוש להכנה מבוססה ומסודרה, כיון שנוגע להצלחת העבודה בעתיד.

הקניית מנהגים דרך ההרגלים

לגנת מתחילה כותב הרבי בתחילת חורף תשי"ז (אגרות קודש כרך יד עמ' עא):

ב"ה, י"א מ"ח, תשי"ז, ברוקלין.
ליבא תחי' [רימלר]
ברכה ושלום!

במענה להודעתה אשר קבלה משרה בתור גנת לחינוך בנות ישראל על טהרת הקדש.

יהי רצון שתהיה הקבלה בשעה טובה ומוצלחת לחנך את המושפעים ומחונכים על יסודי תורתנו תורת חיים דברי אלקים חיים שיגדלו להיות לשם לתהלה ולתפארת.

ובודאי למותר להדגיש גודל הענין דחקיקת דתי ומנהגי ישראל בזכרונו של בני-ישראל, ואף כי בגיל דגן ילדים אין זה בא בדרך לימוד, הרי רואים במוחש אשר בילדים קטנים אדרבה הרגילות בדיני ומנהגי ישראל קובע יותר מאשר לימוד בדינים ומנהגים אלו.

ובפרט אם למילוי הדינים ומנהגים אלו מצרפים איזה סיפור וביאור מתאים להבנת הילדים המטעים להם את הדין והמנהג.

בטח שיש לה קביעות עתים [=בלימוד התורה] בעצמה ולא רק לחזור על מה שלמדו מכבר, אלא

להיזהר מתחרות לא רצויה

בשנת תשט"ז שאלו את הרבי נשות חב"ד בני ברק על רעיון לייסד גן ילדים במעברה. הרבי השיב (אגרות קודש כרך יב עמ' רח):

במה שכותבות אודות יסוד גן במעברה, הנה אף כי בכלל נכון הדבר, אבל יש להזהר בזה מענייני השגת גבול גן חרדי הנמצא בקירוב מקום, ואף כי על-פי דין בענייני חינוך אין הענין דהשגת גבול, יש חשש דהתחרות בלתי רצויה, כניסה בפוליטיקה וכו', ובודאי יוכלו לברר אם יש יסוד לחשש זה ובהתאם להבירור תחליטנה.

שנה נוספת בחינוך דתי – הישג חשוב הוא

בשנת תשי"ח פנתה לרבי גננת מסורה ("שכנראה רואה היא פירות בעמלה") שעבדה בגן דתי (כללי), וכתבה על תסכולה מכך שבגיל מסויים ממשיכים

ילדי הגן לחינוך לא דתי. על כך השיב לה הרבי (י"א כסלו תשי"ח - אגרות קודש כרך טז עמ' קמא):

ובמה שכתבה שבהגיע המוחונכים שלה לגיל ידוע עוברים לגן ילדים אחר שהוא חפשי, מהנכון היה שתעורר על זה שימת לב בעלי המוסד בו מכהנת, שעליידי שהנ"ל אבודים לא רק הילדים אלא גם במידה חשובה ההשפעה על ההורים, וזה מזיק גם מנקודת מבט מפלגתי נוסף על העיקר - ענין הדתי, ובודאי בקל יש לסדר, שהמוסד שלה יוכל להתאים גם לילדים בני חמש ובכלל עד הגיל בו נכנסים לבית ספר רגיל, ושנה בגיל רך כזה הרי הישג חשוב הוא גם בנוגע להילד, נוסף שעליידי זה משפיעים על ההורים עוד שנה אחת.

מרת רחל זמיר זכתה

לעידוד, הדרכה והוראות בכתב (כמופיע באגרות קודש), ובעל פה (ביחידויות), במשך כל שנות עבודתה בגנים. בספרה 'שליחות חי' (תש"ס) תיארה כל זאת באריכות ובפרוטרוט.

פעם אחת, בשנת תשכ"ז, כשתיארה לפני הרבי קושי גדול וביקשה לעזוב את מקום עבודתה, נענתה:

כדאי שתתבונן בהעמקה במה שכתוב בהמאמר על דבר מפי עוללים גו', ותסיק מסקנה בנוגע לערך החינוך שלהם וגודל הזכות דאלו שההשגחה העליונה מסרה זה לידם ואשרם ועשרם וכו' ודי למבין.

פעם אחרת (בחוודש תמוז תש"כ) כתבה לרבי שהיא מתייאשת מעבודתה, שכן אימו של אחד החניכים בגן הוריעה שהחליטה לרשום את בנה לבית הספר של המיסיון ביפו: מגן חב"ד ילך ילד יהודי לבית ספר נוצרי?!

הנה מענה הרבי:

<p>RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. NYcath: 8-9250</p>	<p>מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.</p>
<p>מרת רחל חיי'</p>	<p>ב"ה, ה' מנ"א חס"כ ברוקלין ברכה ושלום!</p>
<p>נעם לי לקבל מכתבה מכ"ד חמוז מסיים שנה הלימודים בהצלחה ובצירוף החמונה, וח"ח על הקורה רוח כיתור הנגרט ע"י המונה זו, ויהי רצון שגם בעתיד יהיו ענינים של תענוג מהתפתחות ביה"ס לכל המקורות מתחיל מהגן ועד ללחיה הכי גבוה, ולעשות בכל זה מתוך שמחה וסוב לבב ובריאות הנכונה, ואשרי חלקו של כאו"א שיכול לקחת חלק פעיל בזה.</p>	
<p>ומוכנה הפליאה לכהנה בסיום מכתבה ע"ד יאוש ח"ו, כי נוסף שוה בהיפך הגמור מיסודי חורחנו הנחילא, הנה ביחוד הרי מודגש שלילת זה כאופן הכי מוחלט-בחורה הכעשים שהיא היא חסידו, ואין להאריך בדבר הפשוט, ומה ששפעה פלוגתי לא התנהג כראוי וכו' ידוע הכתוב אחד הי' אכרחה וירש יאסאי אח הארץ, ואם כזאת היתה לפני מחן חורה וכשהי' אחד ממש, יאסאי כ כשהודיעה חורה הבא למחן מסייעין אותו והסיוע הוא מכורא עולם ומנהיגו, ואם המציל נפש אחת מישראל הציל עולם מלא-שה מוכן שאפילו באם עלה בידה רק להצלת נפש אחת מביניהם-כדאי להשחללות זולאכנה וכהנה [בג"כ] מרגע שאין אחנו יודע מי הוא הנפש האחת, עאכו"כ כסראחה הצלה כו"כ נפשות ועל ידס השפיעה גם על ההורים, והרי ככגון דא טחאים ומסתל כל הספיקות קיום מאמר חז"ל היווע בהנוגע לפעולה אחת, שיראה אדם עצמו שקול וכל העולם שקול ופעולה אחת יכול להכריע לכף זכות וכו'. אלא להובא מאמר זה לפסק דין בהלכה ברמב"ם ז"ל</p>	
<p>כנראה לבשר"ס בכל האמור ולהחליט על כלל המורים-וחשכביון האסור</p>	

הרבי ידע –

העירייה תקים עוד גן

השאלה הזאת לא היתה מובנת כל כך, שכן מרת זמיר כתבה לרבי שהיא עובדת עם ארבעים ושמונה ילדים. גב' זמיר שתקה, אך בהמשך שאלה את הרבי אם לעזוב את הגן, כי אינה יכולה לראות את העוול שנעשה עלידי עיריית חולון. הרבי הגיב:

אחרי שהשקעת כל כך הרבה כוח, לא כדאי לך לעזוב את מה שבנית. וכי אם תעזבי את הגן, לא יעשה שם עוד עוול?

צריך לתקן את המצב, ולא רק שלא לראות אותו.

היה זה 'מופת' של הרבי, כי אכן באותה שנה נפתח גן שני, ובו למדו בדיוק שלושים ילדים! (המשך יבוא בע"ה)

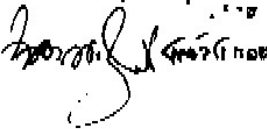
ביחידות שזכתה לה מרת זמיר עם בעלה שי' בחודש מרחשוון תשכ"ד, התייחס הרבי לשאלה בעניין פתיחת גן ילדים נוסף, ואמר ('שליחות חיי' עמ' 166):

אני מקווה, שיהיה הכול בסדר בעניין זה. תאמרו למר ויניקוב שיכתוב לי בעצמו מה הסיבה שאין פותחים גן נוסף. אם איננו יכול לכתוב, תכתבי את בשמו. הרי זה תלוי בו, הרי הוא שם בעל בית.

קחו את המשקה מהתוועדות שבת בראשית, קנו עוגיות ותביאו זאת לעיריית חולון. תכבדו בזה את מר זבלדובסקי מנהל מחלקת החינוך, ואת מר ויניקוב ואת

כל אלה היכולים לעזור, ומסרו להם דרישות שולומי ממוני.

זה היה המשיך ל'יחידות' קודמת בימים שלפני ראש השנה. אז כתבה הגברת זמיר לרבי וביקשה ברכה שהעירייה תפתח כיתת גן נוספת. הרבי שאל: "וכי עם שולומי ילדים כל כך קשה לעבוד?"

RAABU MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. טלפון 3 8280	מנהל מעגל מניאורטאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ. י.
מרת רחל חיי'	ביה"ב השרי השי"ם ברוקלין
ברכה ושלוש!	
נעם לי לקבל סכמתך בו כותבת אודות כניסתה לעבוד בכרם חביב, גן ילדים חלק שלשה אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש אשר באה"ק חיי ע"י משיח אדלנו,	
ובודאי למוטר לעורר לדעתה על גודל הענין לחינוך על מהות הקדש סגד עצמו, ובהוספת התאמור-בניי חלק מרשת האמורה, אשר כמרוייל שם מילתא היא, לנחל הילדים-הזוה ברוח סתאים להוראות נשיאנו בייק מוי"ח אדמו"ר,	
והרי באמת גם בילדים בניל רך-הספקיים בגן ילדים- כבר נילר חילוק בכחננס כשהמורה זמיריכם יודעת עיד כיהן חאסור, והידיעה-תוצאה באופן אוראטא והדרכתה.	
זכיון שז"ע נכנסנו לשנה חדשה, יהי רצון שחיי' עבודתה ברשח תביא בכלל בהצלחה מוסלגה מתוך שמחה וטוב לבב, ובודאי שהקבי"ה, שמלחו כנגד מדה אלא שכי"ם בכה, לזוסיף בברכתו והצלחתו בעניינים הפרטים שלה ושל בעלה שי'.	
 בברכה הג שחוללתי	
נ.ב. במיוחד נעם לי לקרות בסכמתך עיד התענגותם וטיועו של מר ויניקוב שי'. זיהי רצון שחשתמסותו בביסוס והחשחחות חגן ישמיע גם פלינו וגם בתנובע לחידו המרמ"ם, וכמו שנראת, בחוש השמעה גוסלין כאלו-בכמה זכמה סקרים.	

איגרת הרבי למרת רחל זמיר, ובסופה התייחסות למר ויניקוב מעיריית חולון

פרשת בהר-בחוקות י

גאולה תתנו לארץ (כה,כד)

"ארץ" – הארציות והחומריות של העולם, המסתירה על האור והחיות האלוקי שבו. "גאולה תיתנו לארץ" – יש לגלות את האור האלוקי המכוסה ו'לגאול' בכך את העולם מן ההעלם שבו הוא שרוי. זהו שאמרו רז"ל (אבות פ"ו) "מביא גאולה לעולם": 'עולם' מלשון העלם, ויש 'לגאול' את העולם מההעלם וההסתור השורר בו.

(כתר'שם'טוב – הוספות – סימן צב)

או דודו או בן דודו יגאלנו (כה,מט)

מדוע לא נאמר "אביו"? כי הכתוב עוסק ביהודי שמכר את עצמו להיות שמש לעבודה זרה. ירידה עצומה כזאת אפשרית אך ורק כאשר חסר לו 'אביו' – כשהפריד את עצמו מאביו שבשמים. ובעומק יותר: 'אב' רומז לבחינת החכמה שבנפש (כידוע שחכמה ובינה הם 'אב' ו'אם' המולידים את המידות), שממנה מגיע הכוח לעמוד בכל ניסיון של עבודה זרה, וביהודי זה חסר גילוי בחינה זו.

(לקוטי שיחות כרך יז עמ' 297)

ונתתי שלום בארץ (כו,ו)

שלמא דארעא, שלמא דביתא, שלמא דעלמא (זוהר ח"ג קטו)

היכן מצא הזוהר בפסוקנו גם "שלמא דביתא" ו"שלמא דעלמא"? "ונתתי שלום בארץ" – היינו "שלמא דארעא". "ושכבתם ואין מחריד" – "שלמא דביתא". "וחרב לא תעבור בארצכם" – "שלמא דעלמא". מכיוון שיהיה שלום בעולם כולו, לא יעברו גייסות למלחמה דרך ארץ ישראל (ראה רש"י).

(מהתוועדות שבת קודש פרשת בהר-בחוקותי תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג כרך ג, עמ' 1469)

* * *

המשמעות הפנימית של 'שלום' היא – השכנת שלום בין החומר לצורה, על-ידי הגברת הצורה על החומר. בעבודה זו שלושה שלבים. "שלמא דארעא" – השלב הראשון הוא אמירת 'מודה אני', המכשירה את היהודי, שנקרא 'ארץ חפץ' (מלאכי ג) לעבודת היום.

"שלמא דביתא" - לאחר מכן באה תפילת שחרית (והשיעור בתורה שיש לקבוע לאחר התפילה), שבה האדם בונה את 'ביתו' הרוחני.

"שלמא דעלמא" - עם סיום התפילה והיציאה אל העולם מתחילה העבודה של בירור וזיכוך העולם, היינו המשכת הקדושה שהרגיש בתפילתו בתוך עסקי המסחר והדרך-אריץ.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת בהר-בחוקותי תשמ"ג. התוועדות תשמ"ג כרך ג, עמ' 1469)

ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם (כו,יא)

יש לדקדק בזה: מדוע יעלה על הדעת שהקב"ה ימאס ח"ו בבנו, עד שיש צורך להודיע שלא יהיה כך? מבאר רבנו הזקן בדרך החסידות: התורה מחדשת כאן, שלמרות ההתגלות הנפלאה של "ונתתי משכני בתוכם", לא תגעל הנפש האלוקית ('נפשי') את בשר הגוף, בבחינת כלות הנפש, אלא היא תקבל ותקלוט גילוי זה מבלי שחושי הגוף יתבטלו.

(אור התורה ויקרא עמ' תקמא)

והתהלכתי בתוכם (כו,יב)

"והתהלכתי" רומז לשני סוגי 'הילוך' שיהיו לעתיד-לבוא: א) המשכת והורדת אור אלוקי בעולם, ב) העלאת העולם והתכללותו באור האלוקי.

למה הדבר דומה? לשני אנשים, שאחד עומד על הר והשני בבקעה. אפשר לקרובם זה לזה הן על-ידי שהעליון יורד למטה והן על-ידי שהתחתון עולה למעלה.

היתרון של 'המשכה' הוא בשלמות האור, דהיינו שנמשך אור רב ונעלה. לעומת זאת, היתרון של 'העלאה' הוא בשלמות הכלי, שהאור (המועט) שנמשך נקלט ונתפס בכלי באופן פנימי. לעתיד-לבוא יתחברו ויתמזגו שתי הבחינות - יתגלו אז הגילויים הנעלים ביותר והם ייקלטו בכלים בקליטה פנימית ויסודית.

(ליקוטי-תורה - דברים, עמ' כז)

וכשלו איש באחיו (כו,לז)

זה נכשל בעוונתו של זה, שכל ישראל ערבין זה לזה (רש"י)

רבנו הזקן מפרש מאמר זה בשני אופנים:

"ערבין" - מלשון עריבות ומתיקות. יהודי אחד חייב לראות יהודי שני כדבר מתוק וערב.

"ערבין" - מלשון תערובת. יהודי אחד חייב להתערב ולהתמזג עם יהודי שני.

(ספר השיחות תש"א עמ' 144)

* * *

כיצד אפשר להבין ש"כל ישראל ערבין זה לזה", היינו שהקטן בישראל ערב לגדול שבגדולים? והרי מקובל שהגדול נעשה ערב לקטן (העשיר נהיה ערב לעני, וכיוצא בזה), ולא להיפך.

אלא כשם שיש יתרון מסויים ברגל לעומת הראש (הרגליים מעמידים את הראש, וכמו-כן מובילים אותו למחוז חפצו), ואין הראש מושלם בלעדיו, כך יש יתרון ב'רגל' של עם-ישראל, היהודי הפשוט, לעומת ראשי העם, ולכן הם זקוקים לו ואינם מושלמים בלעדיו. ומכיוון שכל יהודי הוא 'ראש' לגבי שאר העם בפרט מסויים, הרי לגבי פרט זה כולם זקוקים לערבות שלו.

(לקוטי שיחות כרך ד עמ' 1140)

"בעשרה מאמרות נברא העולם"

בעשרה מאמרות... עשרה דורות... עשרה ניסיונות... (פרק חמישי)

ביאור כ"ק אדמו"ר:

בפרק חמישי של מסכת אבות המשנה מונה כמה עניינים שהם במספר עשרה. וצריך להבין: למה לא מזכירה המשנה את עשרת הדיברות?

ולכאורה, מכיוון שכל העניינים נלקחים מהתורה - העובדה שיש בעולם מספר עשרה, ולכל לראש, "בעשרה מאמרות נברא העולם", הרי זה נלקח מעשרת הדיברות (כידוע מאמר רז"ל על הפסוק "עשרה עשרה הכף בשקל הקודש", שעשרה המאמרות מכוונים ונלקחים מעשרת הדיברות) - הרי לכל לראש צריך למנות את עשרת הדיברות, שמהם נלקחים שאר העניינים שהם במספר עשרה?
והביאור בזה:

עשרת הדיברות, אף שהכול נלקח מהם, הרי הם מובדלים לגמרי באין-ערוך מהעולם. אמנם כל העניינים באים מהתורה, אבל התורה אינה באותו גדר וסוג שלהם. ולכן המשנה אינה מונה את עשרת הדיברות, מכיוון שאי-אפשר לחברם ולמנותם יחד עם שאר העניינים שנמנים במשנה.
בין העניינים שנמנו במספר עשרה, יש לא רק עניינים של טבע, אלא גם ניסים, ועד הניסים שהיו בבית-המקדש, המקום בעולם שבו היה 'ושכנתי' של העצמות, 'נמנע הנמנעות', שלכן היה בניסים שבבית-המקדש חיבור של נס וטבע ביחד.

ואף-על-פי-כן לא נמנו עשרת הדיברות במשנה, מכיון שעשרת הדיברות הם מובדלים אפילו מהעשרה ניסים שבבית-המקדש:

בית המקדש הוא תכלית השלמות של העולם. תכלית בריאת העולם היא שתהיה דירה לו יתברך בתחתונים, ותכלית זו שבעולם נשלמת על-ידי בית-המקדש.

מה שאין כן התורה 'קדמה לעולם', שהיא למעלה מהעולם לגמרי, אפילו למעלה מבית-המקדש, וכמדובר פעם, שכיון שהתורה היא חד עם הקב"ה, הרי כשם שאצל קודש-א-ברכי-הוא לא שייך לומר שתכליתו היא בשביל מישהו אחר ח"ו, אלא התכלית הוא בו בעצמו, כמו כן הוא גם בתורה.

כל עניני התורה (מלשון הוראה) הם הוראה בעבודתנו. וכשם שצריכים ללמוד הוראה מהעניינים הכתובים בתורה, יש ללמוד הוראה מזה שעניין מסוים לא נקבע בתורה. העובדה שהתנא אינו מזכיר בפרק זה את עשרת הדיברות, יש בה הוראה:

לימוד התורה צריך להיות 'לשמה' - לשם התורה כשלעצמה, ולא בשביל תכלית אחרת. והאופן של לימוד התורה 'לשמה' מתבטא בכך שהלימוד אינו מוגבל בשום הגבלות: כאשר הלימוד הוא בשביל תכלית, גשמית או אפילו רוחנית, הרי כיון שכל העניינים הם בהגבלה, אזי גם הלימוד הוא מוגבל. אבל כאשר הוא לומד לשם התורה שהיא בלי גבול - אזי לומד ללא הגבלות.
וכמדובר פעם, שההגבלות בלימוד התורה שיש על-פי שולחן-ערוך הן רק בנוגע למצוות תלמוד תורה, אבל התורה עצמה היא ללא הגבלות של זמן ומקום, ועד ש"ואהיה אצלו גו' (אצלו דווקא) שעשועים".

(משיחת שבת פרשת בהר, ט"ו אייר ה'תשי"ט. תורת מנחם-התוועדות תשי"ט חלק ב (כה) עמ' 297)

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שישי

כ"ג באייר

בקריאת שמו"ת יש לקרוא גם את ההפטרה של פרשת 'בהר', הפטרה שאינה נקראת מחר בציבור (ולמנהג רבותינו נשיאינו - קוראים הפטרה זו בסיום קריאת שמו"ת ביום שישי, ובשבת-קודש לפני תפילת שחרית חוזרים על 'שביעי' וקוראים את הפטרת פרשת בחוקות).
שבת-קודש פרשת בהר-בחוקות

כ"ד באייר

השכם בבוקר - אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך - התפילה.
לעליית 'חמישי' (שבה קריאת התוכחה) עולה הבעל-קורא, ומעצמו (בלא שקוראים לו 'עמוד' וכו'), ומברך לפניו ולאחריה.² לאחר מכן - מברכים אותו³ בשמו, כרגיל.

(1) ספר-המנהגים, עמ' 30.

(2) שם, עמ' 31. לוח כולל-חב"ד.

(3) בעניין אמירת 'מי שברך'! העירני ח"א שבאג"ק (ח"ב עמ' שכז, 'שערי הלכה ומנהג' ח"א עמ' קפו) כתב הרבי "בעניין נוסח ה'מי שברך', הנה במקום שנהגין לאומרו (כי כמדומה בליובאוויטש לא נהגו כן [ייתכן שלא נהגו כן רק כדי שלא להכביד על רבותינו, והרבי מזכיר זאת כאן רק כדי להסביר מדוע אין לו ידיעה ישירה בנושא]) הנוסח היותר מדוייק שראיתי הוא בסידור 'תורה אור'" [ראה שער-הכולל פרק כו ס"ה]. עד כמה שזוכרים, בנוכחות הרבי לא אמרו כלל 'מי שברך' לעולה לתורה (מלבד לילדת ולרפואה שלימה), ובכלל אין רגילים לומר זאת בבית-חינו ובישיבות תו"ת אלא כשנדבו תרומה או כשיש צורך מיוחד לכבד משהו, משא"כ בשאר מנייני חב"ד רגילים לברך כל עולה (העירני הרה"ח ר' יוסף-יצחק שי' אופן מ'לקוטי לוי-יצחק', אג"ק עמ' רז, שהורה אודות עליית הרבי לתורה בשבת שלפני הנישואין "הנה אחר עלייתך לתורה

קוראים את פסוקי התוכחה בקול נמוך, אך באופן שישמע הקהל היטב את הקריאה (חוץ מהפסוק "וזכרתי את בריתי" - כו, מב - הנקרא בקול רגיל). בפסוק "ואף גם זאת" (כו, מד) חוזרים לקרוא בקול רגיל.⁴

בפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את כל ספר ויקרא, נהוג לעמוד. רצוי שהקורא יפסיק קמעה לפני תחילת הפסוק, כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק. בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריו הקורא ואיתו גם העולה לתורה: "חזק חזק ונתחזק".

ברכת החודש: המולד ביום חמישי אהה"צ, בשעה 4:39 ו-15 חלקים. ראש-חודש סיוון ביום

יברוך במי שברך כו' ויאמרו בעבור שאביו ואמו (בשמותם ושמות אבותיהם) נדבו צדקה בעדו וציוו לברכו כו' אמנ". ולהעיר, שרבותינו בדרך כלל לא היו מתערבים במנהגי ביהכ"נ (ראה אג"ק ח"ג עמ' קנד ועוד, 'התקשרות' גיליונות: תכח עמ' 19, תלד עמ' 19, תלט עמ' 17 וס"ג).

(4) כדעת הפר"ח סי' תכח ס"ז, קיצור שו"ע סי' עח ס"ד ועוד, הובאו בס' 'בין פסח לשבועות' פ"ד סנ"ד ואילך, וכמנהג האשכנזים, ולא כמובא שם ממע"ח ושער הכוונות שהאריז"ל היה קורא זאת בקול רם כמנהג הספרדים (וב'רשימות הרב"ש' מיום י"ג אדר תרע"ה מובא שגם הרה"ק הרז"א ע"ה, אחיו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, היה קורא בקול רם. וראה 'היום יום', יז אלול, בסופו).

ואכן הרה"ח ר' ישראל גורדון סיפר, שפעם - בשנים הראשונות לנשיאות הרבי - קרא את התוכחה בנגינה כרגיל, והעיר רבינו (ע"י המזכיר הרה"ח ר"ל גורן) מדוע האט זיך ישראל היינט צוונגען ביי דעם (תוכחה)!! (=מדוע 'שורר' היום ישראל בקריאת התוכחה)!! - סי' לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 74.

(5) ספר-המנהגים, שם. לוח כולל-חב"ד. ודלא כמ"ש בס' שולחן-הקריאה פכ"א שהעולה לא יאמר 'חזק', מחשש הפסק. והטעם: "כי הוא שייך לקריאת הסיום (ראה שו"ע אדמוה"ז סי' קסז ס"ט). [ולא רק הקהל מברכו, אלא] גם הוא [העולה] אומר [וזאת לקהל], כי נוסחא שלנו היא ונתחזק" - אג"ק ח"ד עמ' יד. וראה הנסמך ב'אוצר מנהגי חב"ד' ניסן-סיוון עמ' רפה, ובארוכה - במדור זה, לאחרונה בגיליון תשפ"ב, הערה 1.

(6) סידור אדמוה"ז במקומו.

השישי. בשבת זו (מברכים החודש סיוון) אומרים 'אב הרחמים'⁷.
יום התוועדות.

"ב'שבת חזק' כדאי לקשר זאת | את סיום קריאת החומש| עם התוועדות מיוחדת (בהוספה על ההתוועדות שבכל שבת "להקהיל קהילות בכל שבת ושבת"), כהמנהג בכמה וכמה קהילות קדושות בישראל שב'שבת חזק' מכינים הגבאים 'קידושא

רבא', ובוודאי יחזקו ויחדשו מנהג זה בכל המקומות - שבה יוסיפו באמירת דברי תורה (וגם קבלת החלטות טובות, להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור), ויוסיפו בהשמחה ד'גמרה של תורה' (סיום ספר שלם בתורה, על-דרך השמחה שעושים לגמרה של התורה כולה בשמחת תורה)...⁸.

פרקי-אבות - פרק ה.

במשנה י"ח: "צדקת ה' עשה" אין אומרים את שם ה' כמות שהוא⁹.

יום חמישי

כ"ט באייר

ביום זה - 'יום כיפור קטן' - יש להוסיף בשלושת הקווין: תורה, עבודה (תפילה שבמקום קרבנות), גמילות-חסדים וצדקה¹⁰.

בדרך כלל, בערב ראש-חודש מחלקים לצדקות שונות את המתאסף במשך החודש בקופות שנותנים בהן לפני (או אחרי) התפילה¹¹.

יום שישי

א' בסיוון - ראש-חודש

[כמה ממנהגי ראש-חודש פורטו לאחרונה ב'לוח השבוע' גיליונות: תרנ"ו, תר"ס].

עד [צאת-הכוכבים של] י"ב בחודש, אין אומרים תחנון בחול ו'צדקתך' בשבת¹².

(8) ספר-השיחות תש"נ ח"א, עמ' 233.

(9) כך נמסר בשם הרבי, כיוון שהוא רק חצי פסוק - ראה 'התקשרות' גיליון רעה, עמ' 17 וגיליון תטז, עמ' 14, הע' 5.

(10) שיחות-קודש תשל"ו עמ' 663, ובכ"מ.

(11) ספר-המנהגים, עמ' 77.

(12) סידור אדמוה"ז לפני 'למנצח... יענד'.

(7) בשו"ע אדמו"ר הזקן סו"ס רפד כתב שביום שאין אומרים בו 'צדקתך' במנחה, אין אומרים 'אב הרחמים', וכן כשיש חתונה או מילה, ויש מקומות שאין אומרים אותו כשמברכין החודש. ומסיים, שבימי הספירה, כשמברכין ר"ח אייר וסיוון אומרים אותו, מפני הגזירות שאירעו בימים ההם (בשנת ד'תתנ"ו) אף אם אירעה מילה באותן שבתות, ורק בראש-חודש שחל בשבת אין אומרים אותו. ובסידורו הגביל את אמירת 'אב הרחמים' בימי הספירה רק לשבת מברכין סיוון, ולא אייר. וב'קיצור הלכות' במילואים לסימן זה כתב הטעם, בגלל שאז היו גזרות קשות ותכופות יותר מבשאר ימי הספירה, כפי שהביא מפיוטים וקנינות. ולפי זה מסיק, שגם אם אירעה מילה בשבת זו אומרים אותו. ומבאר שלכן הפסיק בסידור בין שבת מברכין גילה לבין שבת מברכין סיוון בעניין יום שא"א בו תחנון, ללמדנו שגם כשחלה ביום כזה אומרים אותו, וכפי שפסק בשו"ע. וכן כתבנו בלוח זה כל השנים.

זה נכתב בניגוד לפסק הקצות השלחן (סי' פג בבדי השלחן ס"ק יג, ובספרו 'פסקי הסידור' אות קלג) שדייק מהסידור שרק בשבת מברכין חודש סיוון אומרים אותו ולא בשבת מברכין אייר, הרי שסובר שחודש ניסן עדיף משבת מברכין, ומוכיח משו"ע אדה"ו שגם כל יום שא"א בו תחנון עדיף משבת מברכין, כי ביום זה אין מוכיחין נשמות כלל ובשבת מברכין מוכיחין רק למי שנקבר באותו השבוע. ומזה למד, שלא יאמרוהו גם בשאר שבתות הספירה כשא"א תחנון, כמו כשאירעה בו מילה. ע"כ. אמנם לשון 'פסקי הסידור' הובאה בהוספות לשו"ע (הישן, ח"ב ס"ע 877), ושם הוסיף הרבי במוסגר שתי שורות, וז"ל: "וכ"כ בסי' מהרי"ק - משמע דכשמברכין ר"ח אייר אומרים. וי"ל הטעם מפני שהם ימי ניסן (ראה פרמ"ג או"ח סו"ס רפ"ד בא"א)".

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש